

عوامل آلودگی هوا و راه های حل آن در شهرهای بزرگ افغانستان

تهیه و ترتیب: پروانه «اسلمی»

تاریخ: ۲۰/۶/۱۳۹۹

فهرست

چیکده

مقدمه

تعریف محیط زیست

تعریف آلودگی

منابع آلودگی

انواع آلودگی

انتشار آلودگی بر حسب منبع آلودگی

اقسام آلودگی های محیط زیست

آلودگی هوا

آلودگی های محیط زیست

عوامل ایجاد کننده آلودگی هوا

منابع آلاینده هوا

مراحل شدت آلودگی

اثر آلودگی هوا بر انسان

سیمای محیط زیست در افغانستان

راهکارهای کاهش آلودگی هوا

راه حل های زیست محیطی

توصیه های زیست محیطی

اصل پنجاهم قانون اساسی

نتیجه گیری

منابع

چیکده

آلودگی های زیست محیطی از چالش های اصلی و مهم جهان، به ویژه کشورما است. آلودگی محیط زیست پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب و هوا، خاک یا زمین است، به میزانی که کیفیت فیزیکی، شیمیایی یا بیولوژیک آن را به طوری که به حال انسان یا سایر موجودات زنده، گیاهان، آثار یا ابنیه مضر باشد، تغییر دهد. این مقاله حاضر درباره بررسی آلودگی های زیست محیطی در کشورما است. در این مقاله، با رویکرد توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه ها و اسناد، اطلاعات لازم از منابع مرتبط، به صورت هدفمند گردآوری شده است. نتایج به دست آمده نشان داد که کشورما با چالشهای و آلودگی های زیست محیطی مختلفی روبه رو هستند. همچنین، نرخ بسیار سریع رشد شهری در منطقه و تمرکز جمعیت در مناطق شهری منجر به افزایش آلودگی هوا میشود. علاوه بر آن، فرایندهای صنعتی، دفع نامناسب زباله های جامد و خطرناک، تولید گازهای کارخانه ها توسط وسایل نقلیه و سوخته شدن سوخت به منظور تولید برق در نیروگاه ها، از منابع اصلی آلودگی هستند و با رشد تکنولوژی، مصر فگرایی، شهرنشینی و زندگی ماشینی، زیست محیطی کشورو همچنین شهرها می افزاید و در نتیجه بیش از پیش به آلودگی ها و مشکلات زیست آن، نگرانی های انسان معاصر در مواجهه با این چالش های بحرانی مضاعف می گردد. بررسی صورت گرفته می توان به مقاله که با عنوان (عوامل آلودگی هوا و راه های حل آن در شهرهای بزرگ افغانستان)

انجام داده اشاره کرد. در این مقاله، با هدف زیست و پایدار آن در کشور ارائه تصویری از سیمای محیط زیست در کشورما به بررسی چالش های موجود در این زمینه پرداخته شده تا با یادآوری جایگاه محیط زیست در دین مبین اسلام به ارائه راهکارهایی جهت رفع چالش های موجود بپردازد تا از این راه شاهد محیطی مطلوب نیزباشند.

مقدمه

طبیعت و محیط زیست موهبتی خداوندی است که از مجموعه موجودات، منابع و عوامل و شرایط هماهنگی که در اطراف هر موجود زنده وجود دارد و ادامه حیات به آن وابسته است به وجود می آید. محیط زیست، محل زندگی و تأمین کننده اصلی ترین ماهیت جهانی محیط زیست از حضور. نیازهای انسان استو پدید های می باشد که هر روز بر اهمیت آن افزوده می شود عناصر مختلف تشکیل دهنده یک سیستم به صورت یکپارچه در تشکیل سیستم ناشی میشود. به این معنی که هر کسی حق دارد از جو، آب هوا و تنوع زیستی بهره مند گردد. اما متأسفانه انسان در دوران سلطه اش

به طور کلی چنین به نظر می رسد که طبیعت زیبا و اعجاب انگیز ما در حال نابودی بر این کره خاکی به استفاده بی رویه و بدون برنامه ریزی از منابع طبیعی، ایجاد آلودگی های خطرناک در خاک، آب و هوا و از بین بردن توان زیست آن، پرداخته است.

تدریجی است و سرانجام، محیط زیست کره ما از جهات مختلف تحت فشار شدید قرار گرفته است. پس، تهدیدات زیستی حاصل شده از تخریب محیط زیست، امنیت و رفاه بشری را در معرض خطر جدی قرار داده اند. امروزه، با توجه به افزایش سریع جمعیت و شدت فشارهای وارده بر منابع طبیعی، مشکلات زیست محیطی در بخش وسیعی از جهان و از جمله کشورما پدیدار گردیده است. اگرچه برخی از این مشکلات، منشأ طبیعی دارند لیکن بسیاری از آنها، ناشی از آگاهی نداشتن از رابطه انسان و محیط و رو شهای نادرست بهره برداری از منابع محیطی است. از این رو، نیاز برای ایجاد ظرفیت در مقابله با خطرات طبیعی برای جوامعی که با چالش های اقتصادی، اجتماعی و محیطی زیستی مواجه هستند بسیار حائز اهمیت است. در این میان ایجاد ظرفیت اجتماعی برای خطرات طبیعی موضوعی است که نه تنها برای کشورهای توسعه یافته بلکه برای کشورهای بسیار روبه رو هستند، به مسئله های مهم مبدل گشته است.

تعریف محیط زیست

محیط زیست عبارتست محیطی شامل هوا ، آب ، خاک ، منابع طبیعی ، گیاهان ، جانوران ، انسان و روابط متقابل بین آنها که سازمان در آن فعالیت می نماید .

تعریف آلودگی

آلودگی عبارتست از پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب ، هوا ، خاک به میزانی که کیفیت فیزیکی ، شیمیایی و یا بیولوژیکی آن را به گونه ای تغییر دهد که به حال انسان ، سایر موجودات و آثار و ابنیه مضر باشد .

منابع آلودگی

- الف : طبیعی : مثل فعالیت آتش فشان ها ، زلزله ، سیل.
- ب: مصنوعی : رشد جمعیت ، وسایل نقلیه موتوری و صنایع .

آلودگیهای محیط زیست به دو دسته تقسیم می شوند • الف) آلودگیهای غیر قابل تجزیه : مانند پلاستیک ، لاستیک های سنتتیک و.....

ب) آلودگیهای قابل تجزیه : مواد آلی مثل فاضلاب انسانی و زایدات حیوانی و کشاورزی (لاشه حیوانات) .

انتشار آلودگی بر حسب منبع آلودگی

الف) منابع آلوده گی مشخص ، نقطه ای یا کانونی مثل: فاضلاب و یا دوکش کار خانه که به صورت عینی باعث آلوده گی هوا ورود می شود.

ب) منابع آلودگی غیر مشخص ، غیر نقطه ای کانونی مثل : گازها و دودهای موجود در خیابان که به صورت عینی دیده می شود.

اقسام آلودگی های محیط زیست

۱) آلودگی هوا

۲) آلودگی آب

۳) آلودگی خاک

۴) آلودگی صوتی

۵) آلودگی حرارتی

۶) آلودگی نفتی

۷) آلودگی رادیو اکتیو

آلودگی هوا

آلودگی هوا یکی از پدیده های زندگی مدرن امروزی و ناشی از تمدن است که در اثر فعالیت های شبانه روزی بشر بوجود می آید . این تمدن ناشی از تولید مواد غذایی، صنعتی ، کالاهای مختلف و انرژی است . تداوم این آلودگی ها باعث بیماری ها یا اختلالاتی برای انسان ، حیوانات و گیاهان ایجاد می کند و به میزان قابل ملاحظه ای ، زندگی بشر را به مخاطره می اندازد.

آلودگی محیط زیست که بی توجهی به آن می تواند حیات بشر و بقای او را مورد تهدید و خطر جدی قرار دهد، موضوعی است که توجه مجامع و سازما نهایی جهانی، بین المللی، منطق های و داخلی را به آن معطوف داشته است. در برخی اسناد بین المللی و داخلی آلودگی محیط زیست تعریف شده است در بند ماده 1 کنوانسیون بین المللی نجات دریایی هر صدمه مادی اساسی بهلامتی انسان، حیوان یا آلودگی محیط زیست عبارت است از منابع دریایی در آبهای ساحلی یا آبهای درون سرزمینی یا مناطق مجاور آنها که در نتیجه آلودگی، لوث شدگی، آتش سوزی، انفجار یا حوادث مهم مشابه ایجاد می شود حفاظت و بهسازی محیط زیست در ممنوع بودن هرگونه آلودگی پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب، هوا، محیط زیست را چنین تعریف کرده است.

خاک یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی، شیمیایی یا بیولوژیک آن را به طوری که زیان آور به حال انسان یا سایر موجودات زنده، گیاهان یا آثار و ابنیه باشد، تغییر دهد. به طور کلی آلودگی شامل آلودگی هوا، آب، آلودگی صوتی و آلودگی ناشی از زباله است.

عوامل ایجاد کننده آلودگی هوا:

- ۱) گرد و غبار
- ۲) ذرات معلق
- ۳) گازهای گلخانه ای (CO, CO2, SOX, NOX) حاصل از تولیدات
- ۴) خروجی دودکشها و اگزوز خودروها
- ۵) بخارات مواد شیمیایی
- ۶) گاز متان ناشی از شیرابه زباله ها
- ۷) تشعشعات یونیزه و غیر یونیزه
- ۸) گرمای بیش از اندازه زمین

منابع آلاینده هوا

- ۱) منابع متحرك که همان وسایط نقلیه شهری و روستایی هستند که از بنزین ، گازوئیل ، یا سوخت فسیلی دیگر استفاده می کنند.
- ۲) منابع ثابت که همان مراکز صنعتی و کارخانجات داخل وخارج از شهرها هستند که از سوخت یا زغال سنگ استفاده می کنند.

مراحل شدت آلودگی

به طور کلی در سه مرحله نشانند داده می شود:

مرحله اول هشدار یا Alter: مرحله است که غلظت آلوده کننده به حدی رسیده که باید اولین مرحله اقدامات کنترل شروع شود
مرحله دوم اختاریه Warning: مرحله ایست که نشان می دهد کیفیت هوا به همان منوال رو به افزایش است و باید اقدامات کنترلی اضافه صورت گیرد.

مرحله سوم اضطراری Emergency: مرحله ای است که نشان می دهد که کیفیت هوا به مراتب رو به وخامت می رود و به حدی است که خطرات جدی برای سلامت انسان خواهد داشت و باید همه جانبه و سریع با تمام اختیارات به مرحله اجرا گذاشته شود.

اثر آلودگی هوا بر انسان

- (۱) متوقف ساختن فعالیت های مژک های سلول مخاط مجاری تنفسی.
- (۲) اثر تحریکی بر روی مخاط مجاری تنفسی و بروز سرفه.
- (۳) تحریک چشم به صورت خارش ، سوزش ، اشک ریزش و کاهش دید.
- (۴) سر درد و رخوت.
- (۵) تاثیر روی سیستم گردش خون و مکانیسم خونساز.
- (۶) تشدید و بروز بیماری های تنفسی مثل آسم ، برونشیت مزمن ، احتمالاً سرطان ریه.
- (۷) بیماری های قلبی ، عروقی، ریوی ، نارساییهای قلب.

سیمای محیط زیست در افغانستان

متأسفانه امروزه مشکلات محیط زیست که از پیشرفت اقتصاد صنعتی ناشی شده، رفته رفته کشور ما را با دشواریهای روبه رو کرده است. از زمان خاتمه جنگ جهانی دوم تاکنون، رشد سریع مراکز شهری، شهرهای جدیدی را ایجاد کرده است که اغلب مراکز ملی آن مناطق به شمار می روند. رشد این شهرها عامل رکود شهرهای دیگر شده است

همراه با رشد این روند و کاربرد روشهای نوین تولید صنعتی و حمل و نقل، سطح زندگی شهری بالا رفته است. پیامدهای جدی این رشد سریع بر محیط زیست، همیشه به سود مردم منطقه نبوده است. نواحی وسیعی از زمین های کشت شده یا بالقوه قابل کشت در اثر توسعه بسیاری از شهرها نابود شده است. رشد مراکز جمعیتی، ذخیره منابع موجود محلی، به ویژه منابع آشامیدنی را به شدت کاهش داده است. آلودگی زباله های مراکز شهری مشکل دیگری است که در سراسر بلاد کشورما وجود دارد. روشهای انتقال زباله، معمولاً روشهایی عقب مانده اند. شیوه متداول این است که زباله های خانگی یا صنعتی در نزدیک ترین آبراه های اطراف شهر یا روستا، صرف نظر از اینکه این آبراه ها خشک باشد یا در آن جریان آب وجود داشته باشد، تخلیه می شود یا اینکه یکسره به بیرون شهر انتقال می یابد. از این رو، خطر شیوع بیماری، بسیار تهدیدکننده است.

متأسفانه، آلودگی جوی هم اکنون ویژگی محیط زیست شهری در کشورما است. دود ناشی از سوخت موتورهای بزرگترین و تنها عامل ایجاد آلودگی باشد. اما مصرف خانگی و صنعتی هیدروکربن ها نیز عامل مهم دیگری به شمار می رود. مشکل دیگری که با موتورها و آلودگی هوا ارتباط نزدیکی دارد، افزایش سر و صدا در محیط های شهری و تأثیرات مخرب آن بر ساکنان شهر است.

راهکارهای کاهش آلودگی هوا

کاهش آلودگی هوا نیازمند یک حرکت همگانی است که مشارکت هماهنگ مردم و دست اندرکاران را به طور مستمر میطلبد.

در اینجا به برخی از راهکارهای کاهش آلودگی هوا اشاره م یکنیم:

آموزش حفظ محیط زیست، اعتلا و ارتقای فرهنگ زیست محیطی جامعه، محدودیت استفاده از تردد موتورها شخصی در سرک ها و توسعه وسیله نقلیه عمومی، عدم تمرکز کارهای اداری در پایتخت، افزایش سرانه فضای سبز، انتقال صنایع

و کارخانجات و کارگا های آلاینده هوا به خارج از شهر، گسترش فرهنگ استفاده از مترو، تبدیل سوخت بنزین به گاز طبیعی، به حداقل رساندن تولید زباله، ایجاد آب نما و فواره برای جذب گردوغبار، ارزیابی محیط زیستی تمامی طرحهای عمرانی و توسعه شهری، استفاده از بنزین بدون سرب، نصب فیلترهای مخصوص برای جلوگیری از انتشار دود و گردوغبار در کارخان ها، ایجاد کمربند سبز در اطراف شهرها، معاینه فنی موتورها هر سه ماه یک بار و تعویض موتورها فرسوده با موتورها جدید از عوامل کاهش آلودگی هوا هستند.

راه حل های زیست محیطی

- ۱) استفاده از عناصر قابل بازیافت.
- ۲) کنترل آزمایشات هسته ای.
- ۳) کنترل مصرف.
- ۴) عدم استفاده از هیپرو کرین ها.
- ۵) کنترل مواد آلاینده.
- ۶) کنترل استفاده از ذخایر طبیعی و معدنی.
- ۷) پیدا کردن روش دفع صحیح ضایعات هسته ای.

توصیه های زیست محیطی

- ۱) اشاعه فرهنگ حمایت و حفاظت از محیط زیست ، شناساندن خطرات و بحرانها و ایجاد علاقه به نجات کره زمین در افراد خانواده.
- ۲) صرفه جویی در مصرف انرژی.
- ۳) صرفه جویی در مصرف آب.
- ۴) استفاده کمتر از دترژنرها و مواد شوینده و پاک کننده های شیمیایی.
- ۵) مبارزه طبیعی با آفات گیاهی.
- ۶) اهمیت دادن به گیاهان و حفظ محیط سبز.
- ۷) صرفه جویی در مصرف کاغذ.
- ۸) استفاده از پاکت بجای کیسه پلاستیکی.
- ۹) زباله کمتر تولید کنیم.
- ۱۰) از گونه های مختلف حیات وحش حفاظت کنیم.
- ۱۱) آموزش حفظ محیط زیست به کودکان.
- ۱۲) به طور کلی نکات ریز در زندگی روزمره خودتان را با دید زیست محیطی توجیه کنید.

اصل پنجاهم قانون اساسی

حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشد داشته باشند ، وظیفه عمومی تلقی می گردد.

از این رو فعالیتهای اقتصادی و غیره از آن محیط زیست را آلوده می کنند ، ممنوع می باشد.

نتیجه گیری

در حال حاضر مسائل محیط زیستی یکی از مهم ترین مسائل مطرح در سطح جهانی و ملی در بسیاری از کشورهای دنیاست.

داشتن اطلاعات کافی از وضعیت محیط زیست کشورها و بررسی روند تغییرات محیط زیستی یکی از موضوعات مورد توجه مجامع جهانی طی سال های اخیر بوده است. آلودگی های زیست محیطی نیز، از چالش های اصلی و مهم جهان، به ویژه کشورماست.

این مقاله، با هدف بررسی آلودگی های زیست محیطی در کشورتألیف شد و با توجه به شواهد موجود و بررسی

های به عمل آمده مشخص گردید که کشورما با چالش ها و آلودگی های زیست محیطی مختلفی روبه رو هستند جنگل زدایی و افزایش گاز CO₂ در اثر تخریب جنگل ها و افزایش آلودگی هوا، مشکلات زیست محیطی ناشی از پروژ ههای عظیم استخراج معدن، وجود رویدادهای جوی نامطلوب و آسیب پذیری منطقه در برابر صدمات ناشی از طوفان، افزایش خطرات زیست محیطی ناشی از تغییرات اقلیمی، از جمله چالش ها و آلودگی های زیست محیطی در کشورما به شمار می آیند.

همچنین، رشد مداوم جمعیت و صنعتی سازی سریع، ورود آب آلوده به رودخانه ها، کاسته شدن آب رودخانه ها به علت بسته شدن سد بر روی آنها، تخلیه سفره های زیرزمینی آب منطقه، کاهش سرانه سالانه آب در دسترس، افزایش خطرات ناشی از گرمایش جهانی، از چالش ها و آلودگی های زیست محیطی در کشورما می باشند.

کمبود آب در تمام کشورهای خاورمیانه رویدادهای نامطلوب جوی در نتیجه تغییرات جوی و آلودگی هر چه بیشتر مناطق اشاره می شود.

علاوه بر کشورهای آسیایی در کشورما نیز چالش ها و آلودگی های زیست محیطی وجود دارد از جمله این چالش ها، می توان به کمبود آب، گسترش آلودگی در سراسر منطقه به علت افزایش تراکم جمعیت، شهر یساز ی و صنعت یساز ی و رویدادهای نامطلوب دیگر می باشند.

در مقاله با عنوان «عوامل آلودگی هوا و راه های حل آن در شهرهای بزرگ افغانستان» با هدف ارائه از سیمای

محیط زیست در کشور ما به بررسی چالش های موجود در این زمینه پرداخته و سعی کردیم تا با یادآوری جایگاه محیط زیست در کشور به ارائه راهکارهایی جهت رفع چالش های موجود بپردازد. همچنین، براساس سالنامه چشم انداز جهانی محیط زیست (UNEP) در سال 2006 م، نرخ رشد شهری در منطقه بسیار سریع می باشد. در واقع، تمرکز جمعیت در مناطق شهری منجر به افزایش آلودگی هوا می شود.

علاوه بر آن، فرایندهای صنعتی، دفع نامناسب زباله های جامد و خطرناک، تولید گازهای کارخانه های توسط وسایل نقلیه و سوخته شدن سوخت به منظور تولید برق در نیروگاه ها، از منابع اصلی آلودگی هستند و با رشد تکنولوژی، مصرف گرایی، شهرنشینی و زندگی ماشینی، بیش از پیش به آلودگی ها و مشکلات زیست محیطی شهرهای کشور افزوده می شود و در نتیجه آن نگرانی های انسان معاصر در مواجهه با این چالش های بحرانی مضاعف می گردد.

بنابراین، هر یک از چالش های زیست محیطی کشور باید به صورت عمیق و به طور مجزا مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد و راهبردها و راهکارهایی جهت برون رفت از این چالش ها در نظر گرفته شود.

لذا، براساس یافته های مقاله پیشنهاد می شود، کشورهای جهان اسلام راهکارهایی جهت مهار افزایش

انتشار گازهای گلخانه ها، مهار آلودگی های شیمیایی و هست های، کاهش جنگل زدایی اتخاذ کرده و مردم را به حفاظت از مناطق آبی و خاکی تشویق نموده و در جهت بهره برداری بهینه و صحیح از منابع آب بکوشند.

منابع

1. بررسی آلودگی های زیست محیطی در کشورهای جهان اسلام
نویسنده ها : احمد پوراحمد، رقیه حیدری .
بهار سال 1395 فصلنامه پژوهشهای سیاسی جهان اسلام، سال ششم،
2. آلودگی های محیط زیست
تهیه و تنظیم: مجید حمامی

با تشکر از حسن توجه شما

